

Collectivization – Restitution – Literature: Examining the themes of *Rustic Baroque* Kolektivizace – Restituce – Literatura: Zkoumání témat knihy *Selský baroko*

A transcript of the panel discussion with the author Jiří Hájíček, translator Gale A. Kirking and collectivization historian Mgr. Jiří Urban

Přepis panelové diskuse s autorem Jiřím Hájíčkem, překladatelem Galem A. Kirkingem a historikem kolektivizace Mgr. Jiřím Urbanem

The video is available at:

Video je ke zhlédnutí na adrese:

<http://youtu.be/xmDC5gIgEb8>

Toto video natočila, sestříhala a opatřila titulky společnost Real World Press/English Editorial Services. Názory vyjádřené v tomto videu vyjadřují stanovisko pouze jednotlivých členů diskuse a nepředstavují názory ani stanoviska Amerického centra Praha ani vlády Spojených států amerických.

Sherry Keneson-Hall: Ráda bych v Americkém centru přivítala naše hosty, spisovatele Jiřího Hájíčka překladatele Galea Kirkinga a historika Jiřího Urbana kteří budou společně podporovat vydání anglické verze knihy *Rustic Baroque*, česky *Selský Baroko*.

This video was filmed, edited, and subtitled by Real World Press/English Editorial Services. The opinions expressed in this video are those of the panelists and other participants and do not represent the opinions or policies of the American Center in Prague or the Government of the United States of America.

Sherry Keneson-Hall: I'd like to welcome to the American Center our guests, writer Jiří Hájíček, translator Gale Kirking and historian Jiří Urban who all are here to help to launch the English version of the book *Rustic Baroque*, or in Czech *Selský baroko*.

Tento oceňovaný román čtenáře provede bolestným obdobím české historie, kolektivizací zemědělství. Porozumění této historické etapě je důležité, abychom lépe pochopili vývoj, který se nyní odehrává v České republice, a také postoje a pocity lidí, které dnes můžeme pozorovat.

Věřím, že dnešní diskuze přinese zajímavá historická fakta, a také představí autorův přístup k tvorbě tohoto historického románu. Je skvělé, že tu dnes máme jak autora, tak překladatele, protože nám to nabízí spoustu příležitostí k diskusi. Ráda bych vám poděkovala, že jste přišli, a gratuluji vydavatelství Real World Press k vydání anglické verze, a v neposlední řadě přeji anglické verzi stejný úspěch, jako původní verzi. Děkuji vám všem, že jste přišli.

Gale Allen Kirking: Jmenuji se Gale Kirking a jsem překladatel knihy *Selský baroko Jiřího Hájíčka*. Naše brněnská společnost, English Editorial Services, také vydala knihu *Rustic Baroque* pod imprintem Real World Press.

Kromě mě se tu dnes panelu účastní samozřejmě autor *Selského baroka*, Jiří Hájíček. Jiří strávil své dětství a mládí na jihočeském venkově. Vystudoval Jihočeskou univerzitu a poté několik let pracoval na venkově coby zemědělský specialista. Nyní svůj čas věnuje práci bankovního úředníka a samozřejmě psaní. Jiří Hájíček vydal 7 knih prózy, 4 romány a 3 povídkové knihy. Jeho zatím

This award-winning novel takes us through a painful period in Czech history, the collectivization of agriculture. Understanding this historical period is important for us today to help us better understand the developments that are going on today in the Czech Republic, as well as people's attitudes and sentiments which can be observed today as well.

I'm sure that this discussion tonight will bring about interesting historical facts, as well as the author's approaches to this historical novel. Having both the author and the translator here is a bit of a treat because it opens up a lot of opportunities for discussion on this. I'd like to thank you all for coming again and congratulate the publisher, Real World Press, on the occasion of this English translation, and last but not least, I wish the English version the same success as the original version. Thank you all for coming.

Gale Allen Kirking: My name is Gale Kirking and I am the translator of *Jiří Hájíček's Rustic Baroque*. In addition, our Brno-based company, English Editorial Services, is the publisher of *Rustic Baroque* under our Real World Press imprint.

Joining me on the panel today are of course the author of *Rustic Baroque*, Jiří Hájíček. Jiří spent his childhood and his youth in the countryside of rural South Bohemia. He's a graduate of the University of South Bohemia and worked in the countryside as an agricultural specialist for several years after university. He presently divides his time between working as a bank clerk and, of course,

poslední román, *Rybí krev*, vyšel začátkem roku 2012 a byl výjimečně skvěle přijat čtenáři i kritiky v České republice. Všechna díla pana Hájíčka jsou zasazena na jihočeský venkov.

Je tu také Jiří Urban, o kterém myslím můžeme říci, že je dnes jedním z předních českých akademických expertů na historická fakta a přetrvávající dopady kolektivizace československého venkova v 50. letech. Mgr. Urban je výzkumníkem v Ústavu pro studium totalitních režimů, a navíc je doktorandem na Filosofické fakultě Univerzity Pardubice. Na této univerzitě také vyučuje kurz o vyrovnávání se s komunistickou minulostí této země. Je autorem knihy *Venkov pod kolektivizační knutou*, která zkoumá okolnosti typického „kulackého“ procesu z 50. let.

Moje zkušenosti jsou docela pestré. Vyrůstal jsem na malé farmě ve státě Wisconsin ve Spojených státech a byl jsem obklopen sousedy, kteří měli příjmení jako Havlíček a Zeman a Malý, a tehdy jsem neměl ani ponětí o tom, jaké etnické pozadí tito lidé mají. Ale teď už to rozhodně vím.

writing. Jiří Hájíček has published 7 books of prose, including 4 novels and 3 books of short stories. His latest novel, *Rybí krev*, or *Fish Blood*, was released in early 2012 and has been extremely well received by both readers and critics here in the Czech Republic. All of Mr. Hájíček's works are set in the countryside of South Bohemia.

Also joining us is Jiří Urban, who I think it is fair to say is today one of the Czech Republic's leading academic experts on the historical facts and lasting effects of the 1950s collectivization in the Czechoslovak countryside. Mgr. Urban is a research associate at the Institute for the Study of Totalitarian Regimes and in addition he is a PhD candidate at the Faculty of Arts and Philosophy at the University of Pardubice. At that university he also teaches a course on dealing with the country's communist past. As I mentioned, he is the author of *The Countryside under the Knout of Collectivization*, which examines the circumstances of a typical kulak trial in the 1950s.

My background is quite varied. I grew up on a small family farm in the United States in the state of Wisconsin and I was surrounded by neighbors who had names like Havlíček and Zeman and Malý, and I never had any idea what the ethnic background of these people was at that time. But I certainly know now.

Někteří z vás určitě znají Rustic Baroque, neboli Selský baroko, buď z českého originálu, nebo snad z nového překladu. Ale přesto, dovoluji mi stručně představit příběh knihy. Hlavní postavou příběhu je Pavel Straňanský, profesionální genealog. Vcelku často zkoumá rodinné historie svých amerických klientů, kteří mají česká jména, ale moc toho o svých českých kořenech nevědí. Jednoho dne Pavla osloví potenciální klient, podivný patron jménem Šrámek, který chce vyhrabat nějaké informace z padesátých let, které jsou pro něj nyní, z jistých osobních důvodů, užitečné.

Tak, po tomto úvodu bych rád požádal pana Urbana, aby nám krátce popsal, co byla kolektivizace? Proč a jak k ní došlo? A se zaměřením především na samotné události z 50. let a z období před sametovou revolucí, popište nám prosím, jaké byly dopady pro venkov a zemi jako celek?

Mgr. Jiří Urban: Pěkný podvečer, tak na úvod, máme-li se bavit o kolektivizaci, řekněme, že jde o proces v československých podmínkách prosazovaný násilnými prostředky, kdy se ze soukromě hospodařícího venkova vytváří po sovětském vzoru struktura, systém jednotných zemědělských družstev a státních statků a státních traktorových stanic.

Now, some of you in the audience surely know Rustic Baroque, or Selský baroko, either from the Czech language original or perhaps from the new translation. But just let me very briefly sketch out the story for you. The main character of the story is one Pavel Straňanský, who is a professional genealogist. And he does research quite often into family histories of some American clients who have Czech names but don't really know too much about their Czech roots. One day, Pavel is approached by a potential client, a rather dodgy character named Šrámek, who is looking to dredge up some information from the period of the 1950s that for his own personal reasons would be useful for him today.

So, with that introduction, I would like to begin by asking Mr. Urban briefly to describe for us what was collectivization? Why and how did it happen? And, while focusing especially on the actual events occurring in the 1950s and the period before the Velvet Revolution, please tell us what were the ramifications for the countryside and for the country as a whole?

Mgr. Jiří Urban: Good evening. If we are to speak about collectivization, let me introduce it is a process, in Czechoslovakia imposed with violent means, when from privately farmed countryside, a structure was created according to the Soviet model, a system of united agricultural cooperatives, state farms and state tractor stations.

Co bylo hlavní myšlenkou a v podstatě hlavním záměrem? Získat kontrolu, nadvládu nad trhem s potravinami. Jak už jsem zmínil, ten sovětský vzor asi znáte ze sovětského prostředí: obdobné formy kolchozů, tedy v Československu těch jednotných zemědělských družstev a sovchozů, tedy státních statků, a motorových stanic, tedy v Československu státních traktorových či strojně-traktorových stanic. Ten proces v Československu byl ovlivněn mezinárodní politikou, ostatně již potřeť je tady třeba zmínit ten sovětský vliv.

Pochyboval-li někdo po únoru 1948 o směřování zemědělské politiky po vzoru sovětského svazu, potom po červnu 1948 takzvané rezoluci Informbyra o Jugoslávii, která jinými slovy říkala, že ve státech, které se ocitly po 2. světové válce v mocenské sféře vlivu Sovětského svazu, není jiná cesta vývoje zemědělství, než kolektivizovat po sovětském vzoru.

Ten podzim 1948 byl potom ve špíčkách komunistické strany provázen hledáním té cesty k prováděcímu předpisu, ujasňování terminologie ohledně třídních nepřátel na vesnici či kapitalistických živlů, tak jak o nich mluvil Lenin ve svých spisech, ještě než se přišlo na výhodnost převzetí toho ruského termínu kulak, tak soudruzi začali používat český ekvivalent vesnický či venkovský boháč jako termín, který byl schopen dostatečně vzbudit závist, zášť a nenávist, rozpoutávat ten kýžený „třídní boj“ na vesnici.

What were the main idea and essentially the main intention? To gain control, supremacy over the food market. As I already mentioned, the Soviet model is probably known from the Soviet environment: similar forms of kolkhozy (in Czechoslovakia, united agricultural cooperatives), and sovkhosy (state farms), respectively, and tractor stations (in Czechoslovakia, state tractor or tractor-machinery stations). The process in Czechoslovakia was influenced by international politics, and for the third time I have to mention the Soviet influence.

If after February 1948 anyone had doubts about the direction of agricultural policy following the Soviet model, after June 1948 and the so-called resolution of the Informbiro on Yugoslavia, which said that in states which after WWII came under the influence of the Soviet Union there is no other process for agricultural development than to collectivize according to the Soviet model.

In autumn 1948, the top members of the Communist Party were searching for a process to implement regulation and clarify terminology concerning class enemies in the countryside or capitalist elements, as Lenin addressed them in his writing. Before they discovered the advantages of accepting the Russian term, “kulak”, comrades started using the Czech equivalent, “village rich”, as a term that was sufficiently able to stir envy, angst and hatred, to unleash the much-wanted “class struggle” in the villages.

Tím datem, za které lze považovat v Československu odstartování kolektivizace, byl 23. únor 1949, kdy byl vydán zákon o jednotných zemědělských družstvech, následovaný potom prováděcími předpisy.

Mám-li tady v krátkosti, v pěti minutách, shrnout ten proces kolektivizace, který venkov zaměstnával minimálně následujících 11, 12 let, tak pro stručnost řekněme, lze jej periodizovat do třech výrazných fází.

Ty první dva roky odstartované jarem 1949 byly špičky komunistické strany Československa přesvědčeny, že kolektivizace bude velice rychlým a venkovem přijatým přijímaným procesem. Jak asi sami vidíte nebo tušíte, to se nepotvrdilo. Rolníci, kteří po generace měli zažitě soukromé vlastnictví půdy a hospodaření na ní jako největší sociální jistotu se nelehce vzdávali své půdy a kladli odpor.

Potom nastala fáze let 1951 až 1953, kdy přednostním úkolem špiček, nebo nejen špiček KSČ, ale kolektivizátorů od té centrální linie až do jednotlivých obcí bylo zlomit tento odpor za jakoukoliv cenu. Ekonomická hlediska ohledně hospodárnosti, produktivnosti zemědělství šla v tuto dobu naprosto stranou, a jak v češtině říkáme, šlo se přes mrtvolu v prosazování nátlaku na založení JZD a exemplárním trestání lidí, kteří byli v tom venkovském prostředí vnímáni jako autority.

The date from which collectivization in Czechoslovakia may be considered to have started was 23 February 1949, when the Act on United Agricultural Cooperatives was approved, later followed by implementing regulations.

If I should summarize in five minutes the collectivization process that took place in the countryside for at least the following 11, 12 years, then let's say that it can be divided into three distinct phases.

During the first two years starting in the spring of 1949, the top members of the Czechoslovak Communist Party were convinced that collectivization would be a very quick process, accepted by the countryside. As you probably know, this did not happen. The farmers who had had private ownership of the land for generations and for whom farming was their greatest social security, did not easily give up their land and resisted.

This was followed by the phase 1951–1953, when the priority task of the top members, but not only top members, of the Czech Communist Party, but essentially collectivizers from the center down to the individual villages, was to break this resistance, no matter the cost. From an economic perspective, efficiency and productivity of agriculture then became completely secondary, and they went to any extremes, sparing no one in asserting pressure to establish the cooperatives and in exemplary punishments of people perceived as authorities in the countryside.

Potom vlivem mezinárodních i vnitropolitických okolností nastal tzv. útlum, který přerušil v tehdejší funkci prvního tajemníka Antonín Novotný v polovině roku 1955, kdy vytkl opět, jak měla komunistická strana zvykem, novou politickou linii, která říkala, že není jiné budoucnosti v Československé zemědělské politice, než cesta kolektivizace, tedy dá se říct, že komunistická strana v Československu zavrhlá model uplatněný např. v Polsku, kdy vedle sebe koexistoval státní pseudodružstevní sektor se soukromým sektorem.

A v poslední větě shrňme závěr kolektivizace, kdy nátlak na zbývající soukromě hospodařící rolníky vrcholil v letech 1957 a 1958; v roce 1960, kdy Československo dostává novou ústavu, stává se socialistickým státem, tak Antonín Novotný již prohlašuje vybudování socialismu, tehdejšími slovy, mám-li je použít, za dovršené a kolektivizaci za uzavřenou.

Ti, kteří po téhleté pro venkov dosti nelítostní dekádě vytrvali v soukromém hospodaření, zaslouží můj obdiv a nutno říct, že tvořili pouze ojedinělé ostrůvky na mapě zemědělské půdy v Československu.

GAK: Nyní bych se rád obrátil na Jiřího Hájička, a zeptal se ho na jeho inspiraci při psaní Selskýho baroka a, především, pane Hájičku, proč si myslíte, že o tématech kolektivizace a restituce stojí za to vůbec psát? Jak vnímáte význam těchto událostí pro českou společnost?

Then, due to international and internal political circumstances, an easing occurred, which was interrupted by the then First Secretary Antonín Novotný in mid-1955 when he defined, again, as was usual for the Communist Party, a new line of policy that said that there is no other future for Czechoslovak agricultural policy than to collectivize. It can therefore be said that the Czechoslovak Communist Party rejected the model applied, for example, in Poland with the state pseudo-cooperative sector coexisting with the private sector.

In a final sentence, let us summarize the completion of collectivization, when the pressure on the remaining private farmers peaks in 1957 and 1958. In 1960, when Czechoslovakia gets a new constitution, becoming a socialist state, Antonín Novotný proclaims the construction of socialism, (if I use words of the time) to be complete and collectivization to be concluded.

Those who remained in private farming after this ruthless decade for the countryside deserve my admiration, and we need to mention these were only individual islands on the map of agricultural land in Czechoslovakia

GAK: Now, I would like to come back to Jiří Hájiček, and I would like to ask about his inspiration for writing Rustic Baroque and, in particular, Mr. Hájiček, why do you feel that the themes of collectivization and restitution are particularly worth writing about in the first place? How do you view the significance of these events for Czech society?

Jiří Hájiček: Já jsem se k tomuhle tématu dostal prvotně přes svou rodinu, protože historie z 50. let se dotýkala mých prarodičů a mého otce.

Trochu zajímavé na tom je, řekl bych obecně, že ta generace, která je postižená ne vždycky reflektuje tyhle věci, třeba i po umělecké stránce, to znamená, že třeba ne hned ta generace dotčená o tom má chuť psát nebo točit filmy, a tak podobně, a samozřejmě já jsem se o tohle začal zajímat, o to, co prožívali moji prarodiče a moji rodiče až někdy ve věku po třicítce.

Je to možná trošku obdobný případ jako třeba v Německu, kde až ta další a další generace se začala zajímat o to, co za druhé světové války prožívali jejich rodiče. To znamená, dostal jsem se k tomuhle tématu už jakoby druhotně.

Je pravda, že u nás v rodině se o těchto tématech nemluvilo často, protože to byly velice bolestné vzpomínky, takže já jsem se začal zabývat tím, že jsem o tom četl knížky, s panem Urbanem jsme před chvílí mluvili, než jsme začali tento pořad, že v těch letech, ještě po roce 2000, ještě nebylo tolik literatury. Myslím teď literaturu faktu, takže pro mě velkým pomocníkem byla např. kniha p. docenta Jecha *Soumrak selského stavu*, což byla jedna z mála knih literatury faktu, která byla k tomuto tématu dostupná.

Pak vyšly různé sborníky samozřejmě, a pro mě potom byly velkým inspiračním zdrojem archivy, protože jsem chodil přímo do kronik obcí.

Jiří Hájiček: I first came to this topic primarily through my family, as the history of the 1950s affected my grandparents and my father.

It is sort of interesting, I would say generally, that the affected generation does not always reflect these things, for example artistically, which means that perhaps the affected generation does not want to write or make movies about it and such. Of course, I only started to be interested in what my grandparents and parents went through in my 30s.

It is maybe a bit similar to the situation as, for example, in Germany, when only successive generations start taking interest in what their parents went through during World War II. This means that I only came to this topic sort of secondarily.

It is true that these topics were not often discussed in our family, as they were painful memories, so I started to look into and read books about it. Just before the program started, Mr. Urban and I were discussing that in those years, even after the year 2000, there wasn't much literature about it, and by this I mean non-fiction, so for me, a big help was, for example, Mr Jech's book *Twilight of the Farming Estate*, which was one of the few non-fiction books available on this topic.

Then various anthologies were published, and of course for me, archives were great sources of inspiration because I went directly to village chronicles.

Prostě v třeboňském archivu nebo v Budějovicích jsem si našel archivy různých obcí a zajímalo mě, jak ti kronikáři tehdy autenticky v 50. letech tohle zaznamenávali, jak o tom psali. Takže tolik asi bych řekl na tu Galeovu první otázku, jak jsem se k tomu dostal a proč jsem o tom začal psát.

A potom další věc, co si myslím o tom, jak ta kolektivizace ovlivnila venkov, tam asi potvrdím, co tady říkal pan Urban, že samozřejmě... Ještě bych chtěl k tomu říct, že já jsem psal tyhle věci opravdu z pozice z druhé ruky, přes archivy, přes literaturu faktu a přes vzpomínky pamětníků, protože jsem tu dobu nezažil.

Nicméně je dnes potvrzeno, že po té dekádě od roku 50 do roku 60 ten český venkov úplně změnil tvář, protože se změnila vlastnické poměry, půda přešla většinou do družstevního vlastnictví, a já vždycky říkám, že když vyjedete na venkov někam na vesnici, tak ještě dnes můžete v skoro každé vesnici vidět nějaký polorozpadlý statek, nebo chalupu, ze které zbyly obvodové zdi, a je dost pravděpodobné, že to byl nějaký statek vysídleného sedláka, který potom to JZD nechalo chátrat, nebo už se k němu nikdo nepřihlásil. Takže dodnes, řekl bych, po 40, 50 letech je na venkově znát tenhle historický proces. Skoro v každé vesnici jsou stopy té historie.

For example, in the Třeboň archive and in Budějovice, I found archives of various villages and I was interested in how the chroniclers authentically recorded this in the 1950s, how they wrote about it. So I would thus answer Gale's first question of how I came to it and why I started writing about it.

And the next thing, how I think collectivization affected the countryside, I will confirm what Mr. Urban said, that of course... I would like to add that I wrote these things really from second-hand accounts, via archives, non-fiction literature and memories of witnesses, because I did not live through it myself.

However, today it is confirmed that in that decade from 1950 to 1960 the Czech countryside completely changed its face as the ownership relations changed, the land was transferred to cooperative ownership, and I always say that when you go to the countryside, even today, you can see in almost every village, some half-collapsed farmstead, or homestead, with only the walls remaining, and it is quite probable that this was a farmstead of some expelled farmer, left to dilapidate by the cooperative, and no one reclaimed it afterwards. So today, I would say, after 40, 50 years, this historic process is apparent in the countryside and there are traces of this history in almost every village.

GAK: Ted' bych se rád obrátil zase na pana Urbana. Už jsme slyšeli o kolektivizaci, ale v 90. letech, na začátku 90. let, bylo období a proces restituce majetku, a rád bych se zeptal konkrétně na to, co se tehdy dělo na venkově. A do jaké míry bylo možné, nebo do jaké míry události v 90. letech a následujících dekádách vrátily stav do roku, řekněme, 1950, co se týče držby půdy a povahy venkova? A do jaké míry byl venkov nenapravitelně proměněn, k lepšímu či horšímu, těmito postupnými procesy kolektivizace a restituce?

JU: Čtyřicet, dvačtyřicet let přerušení a programového anulování tradic soukromého oblastního obhospodařování půdy nešlo v 90. letech smazat, pominout. Ačkoliv hned v první polovině 90. let byly přijaty rehabilitační a restituční zákony, procento těch lidí, potomků selských rodů, kteří naštěstí měli chuť vrátit se k soukromému obhospodařování půdy, poprat se se všemi nesázami, které s sebou neslo odškodňování, navrácení majetku, to procento bylo velice malé.

Zároveň je třeba říct, že stav zemědělství, tu podobu, kterou opouštěli, jejich generace v 90. letech již jaksí nenacházely. Bylo potřeba k uživení se a k obstání v rodícím se konkurenčním prostředí obhospodařovat daleko větší výměry půdy a disponovat daleko větším, hodnotnějším zázemím na poli mechanizace. Stav, ve kterém ti, kteří se rozhodli k návazání na zpřetrhanou tradici soukromého obdělávání půdy,

GAK: Thank you. Now I'd like to come back to Mr. Urban again. We've heard about collectivization and there was also during the 1990s, or the beginning of the 1990s, a certain period and process of restitution of property, and I would like to ask specifically what was going on in the countryside at that time, and to what extent was it possible or did it occur in the 1990s and the decades to follow that the clock was turned back to, say, 1950, with regard to land tenure and the character of the countryside? And to what extent was the countryside irretrievably transformed, for better or for worse, by these consecutive processes of collectivization and restitution?

JU: Forty, forty-two years of interruption and intentional nullification of the traditions of private farming could not be erased, and passed over in the 1990s. Although rehabilitative and restitution acts were adopted in the first half of the 1990s, the percentage of people, the descendants of farming families, who fortunately wanted to return to private farming, deal with all the challenges brought by compensations, returning of property, was very small.

At the same time, it needs to be said that the state of agriculture, the form that generation had left behind, was no longer found in the 1990s. To sustain and succeed in the forming competitive environment, it was necessary to farm much larger areas and have much larger, more costly investments into machinery. Those who decided to continue the broken tradition of private farming received their family property, I'm not

dostávali ty rodinné majetky po, nebojím se to říct, čtyřicetileté devastaci. Vzpomínky těch lidí, možná už pamětníků, kteří zůstávají mezi námi, nebo vzpomínky zaznamenané písemně či formou nahrávek či ve stále větší oblibě se těšící formě orální historie povídají, zděšení o naprosto zanedbaných nemovitostech, o zkrátka 40 let scházejícím osobním hlubším vztahu k majetku.

Ti, kteří se rozhodli na tuto tradici navázat, prošli velkým zadlužením, vystřízlivěním, v uvádění toho majetku do původního stavu, nebo aspoň do stavu přibližujícím se. A jaksi formou velkých osobních odříkání navázali na tradice těch selských rodů. Opět tedy vzpomenu, že to je dost velká menšina, nejlépe asi dnes hledat už potomky těchto lidí, kteří v 90. letech našli tu sílu, našli asociaci soukromého zemědělství, která je samozřejmě v menšině oproti transformovaným těm bývalým státním podnikům, státnímu řízení podléhajícím jednotných zemědělských družstev, odolávat v tom novém konkurenčním prostředí. Ve stručnosti tak.

GAK: Selský baroko se zabývá historickými tématy a lze ji popsat i jako historickou fikci. A proto, ačkoli Jiří Hájiček není historik ve stejném profesionálním významu jako pan Urban, přesto musel provést spoustu historického výzkumu, když připravoval svou knihu. Tak, pane Hájičku, prosím popište nám, kolik a jakého výzkumu jste potřeboval pro napsání Selského baroka?

afraid to say it, after 40 years of devastation. The memories of those people, witnesses who remain among us, or memories recorded in writing or as recordings or in the form of increasingly popular oral history, recount the terror from the completely derelict estates, from 40 years of lacking a personal, close relationship with the property.

Those who decided to continue this tradition experienced great indebtedness and disillusion in returning the property to its original state, or at least to an approximate state. Through great personal sacrifice, they continued the traditions of those farmer families. Let me just remind you that it is a small minority. Today, we are speaking of the descendants of those people who in the 1990s found the strength to reestablish private farming – which are of course a minority in comparison to the transformed former state enterprises, state-managed agricultural cooperatives – and to struggle in the new competitive environment.

GAK: Rustic Baroque deals in historical themes and might even be described as historical fiction. And thus, even though Jiří Hájiček is not a historian in the same sense professionally as is Mr. Urban, he nevertheless must have done a lot of historical research in preparing his novel. So, Mr. Hájiček, please characterize for us, how much and what kind of research went into writing Rustic Baroque?

JH: Zabýval jsem se hodně archiváliemi, archivními materiály a hlavně kronikami obcí. To byl takový můj hlavní ten výzkum historických dokumentů. Určitou roli tam hrála i literatura faktu, a musím říct, když už jsme tady na půdě Amerického centra, že co mě vlastně přivedlo do Třeboně do Státního oblastního archivu, a sice to byl jeden můj prapředek, který kdysi odjel do Spojených států Amerických, to bylo ještě v 19. století, ke konci 19. století, což byla první silná emigrační vlna z bývalého Rakouska-Uherska do Ameriky. A ten člověk má dodnes toto příjmení, i když nevím teď, jak se v Americe vyslovuje, se na mě obrátil e-mailem, protože našel asi moje webové stránky, a chtěl po mě nějaké spojení na český archiv, protože ho zajímalo, jak se jeho předkové dostali do Spojených států. Je to celkem obvyklé, že Američané hledají své kořeny.

Tak já jsem se takhle dostal do Třeboně, do oblastního archivu, a tam jsem se potkal s panem Kalivodou, což je profesionální genealog. Tak jsme se dali do řeči a nakonec jsme spolu strávili spoustu času, a on byl vlastně ten, který opravdu se profesionálně zabývá tady těmi věcmi, lidé ho kontaktují proto, aby udělal ten rodopis profesionálně a naprosto perfektně z těch kronik, které vedou často až do 17. nebo 16. století. Takže to je člověk, který ovládá kurent, švabach, všechny tady ty typy písma. Vyzná se v těchto věcech.

Takže to pro mě byla inspirace, a už tehdy jsem se tou myšlenkou zabýval, že

JH: I spent a lot of time in archives, with archival materials and mainly village chronicles. That was my main research of historical documents. Non-fiction played a certain role as well, and I must tell you, now that we are here at the American Center, what actually brought me to Třeboň to the State Regional Archive. It was a descendant of one of my forefathers, who had gone to the United States of America, some time in the 19th century, at the end of the 19th century, which was the first strong wave of emigration from the former Austria-Hungary to America. And this man has this surname to this day, even though I don't know how they pronounce it in America, and he approached me by e-mail, I think because he found my website, and wanted some connection to the Czech archive because he was interested in how his ancestors first got to the United States. It is pretty normal for Americans to seek their roots.

So thus I went to Třeboň, the regional archive, and there I met Mr. Kalivoda, who is a professional genealogist. So we started talking and in the end spent a lot of time together, and he was actually the one who deals with these matters professionally. People contact him to have a family tree made professionally and absolutely perfectly from chronicles which lead back to the 17th or 16th century. So this is someone who knows Kurrent, Schwabacher, all those types of writing. He is versed in these things.

So for me this was an inspiration, and at that time I was already entertaining the

bych chtěl napsat román o padesátých letech, a tímto se mi to spojilo tak, že ten příběh, který já nemohu vyprávět ze svých vzpomínek ani nějak zdola, protože tu dobu jsem nezažil, dobu 50. let, tak že celý ten příběh dovypráví člověk, který se zabývá v archivech právě tím stopováním lidské minulosti. Takže proto, takhle se zrodil ten hlavní hrdina Pavel, genealog, který přes takovou tu zvláštní zakázku se dostane až do těch kronik a do té vesnické historie. Takže to mě asi přivedlo k tomu způsobu, jak ten příběh dovyprávět.

GAK: Rád bych se nyní obrátil zase na pana Urbana. Vy jste zevrubně zkoumal a popisoval kolektivizaci a venkov, a také jste četl *Selský baroko* Jiřího Hájíčka. Rád bych vám položil dvoudílnou otázku:

Zaprvé, v *Selském baroku* jsou mezigenerační témata, v nichž minulé činy nebo zkušenosti člena rodiny ovlivňují dnešní mladou generaci. Do jaké míry je to přesný popis problémů, jimž dnes česká společnost čelí?

A druhá otázka, která souvisí s tou první, jakým způsobem myslíte, že se česká společnost bude vyrovnávat s těmito tématy a tímto napětím?

JU: Asi není třeba zdůrazňovat, že datum mého narození je mnohem pozdějšího založení, než průběh kolektivizace. Při svých výzkumech čerpám nejen z archivních pramenů, ale především, neboť, jak jsme se o tom bavili s kolegou Hájíčkem, ty úřední materiále z té doby 50.

thought that I'd like to write a novel about the 1950s, and with this it just connected, that the story I cannot tell from my own memories, because I did not live in the 1950s, that the whole story would be told by someone, who deals with tracking people's pasts in the archives. So that's how the protagonist, Pavel, was born, a genealogist, who through that special assignment came to the chronicles and the village history. So this led me to the manner in which to tell the story.

GAK: I would like to come back again to Mr. Urban. You have researched and written extensively about collectivization and the countryside, and you've also read Jiří Hájíček's *Rustic Baroque*. I would like to ask you a two-part question:

First of all, in *Rustic Baroque*, there are trans-generational issues in which the past actions or experiences of a family member impact upon younger generations today. To what extent is this an accurate portrayal of the issues that are facing Czech society today?

And then the second question, related back to the first question, how do you feel that these issues and tensions will continue to be dealt with in Czech society into the future?

JU: It probably is not necessary to stress that I was born at a much later time than when the collectivization was carried out. In my research I draw not only from archival sources, but primarily, as Mr. Hájíček and I were discussing, from those official materials from the 1950s that are

let jsou poznamenány dost značně tím ideologickým jazykem, tudíž historik jako já velice ocení jakýkoliv osobní rozměr pramene. Dokud nám ještě nevymřeli všichni pamětníci, tak jsem vždycky rád za takové setkání a tudíž při odpovědi na vaši otázku musím vycházet především z těchto zkušeností. Bohužel na základě toho musím konstatovat, že současná generace už pravnoučat, prapranoučat těch lidí, kteří kolektivizační dekadou procházeli jako aktivní hospodáři, jako aktivně hospodařící o tu rodinnou historii zájem nemá.

Já jsem se naopak setkával s přístupem typu „No, maminka,“ tedy jedna z akterek té mé knihy v té tříleté, čtyřleté periodě, kdy jsme se setkávali, tak byla ve věku mezi 95 a 98 lety, a její dcera, sedmdesátnice, říkala, „No maminka se na vás těší, ona je zase ráda, že ji bude někdo poslouchat.“ Takže ta generace jejích vnoučat a pravnoučat už neměla zájem ji poslouchat, to byla příliš vzdálená a mrtvá historie, jaksi už nebylo třeba ji opakovat.

Na druhou stranu na základě svých skromných zkušeností z akademické půdy začínajícího pedagoga musím konstatovat, že v seminářích o tato témata dnešní studenti vysokoškolští projevují zájem, ovšem, jaksi, uvědomte si, jaké procento mládeže to je. Jsou to studenti, kteří už si cíleně zvolí studium soudobých dějin, a vyberou si kurz, který je věnován tomu 20. století.

significantly marked by ideological language, so a historian such as myself really values any personal dimension of a source. So while some witnesses still remain alive, I am always glad for such a meeting and therefore my response to your question must be primarily based on such experience. Unfortunately, on that basis, I must state that the current generation of great-grandchildren and great-great-grandchildren of people who went through the decade of collectivization as active farmers are not interested in their family histories.

In contrast, I encountered the attitude such as “Well, my mom...” that is, one of the people appearing in my book during the 3 to 4 years when we were meeting was between 95 and 98 years old, and her daughter, a septuagenarian, said “Well, my mom is looking forward to you, she is glad that someone will listen to her.” So the generation of her grandchildren and great-grandchildren had no interest in listening to her, it was a history too distant and dead and it was unnecessary to repeat it.

On the other hand, based on my modest experience from academic grounds as a beginning educator I must state that in seminars on these topics today's university students are interested. But, of course, you have to realize what percentage of the youth this is. These are students who have purposefully selected studies of contemporary history, and chose a course dedicated to the 20th century.

GAK: Já děkuji pánům Hájíčkoví a Urbanovi za rozprávkování diskuzí. Nyní bychom rádi otevřeli diskusi členům publika.

Jaroslava Vránová: Jmenuji se Jaroslava Vránová. První otázku bych chtěla položit vám, jestli jste vyrůstal ve Wisconsinu a byl jste obklopen českými rodinami, Havlíček, Zeman, jak vás to ovlivnilo?

To je první otázka, a druhá, já mám otázku k panu Urbanovi, jestli kolektivizace v Československu byla prováděna podle sovětského vzoru, a kolektivizace v Sovětském svazu byla prováděna podle izraelského vzoru, podle kibuců? Nebo, je to nějak navázáno, kibuc a kolchoz, to je jedno a to samé, ne? Děkuji.

GAK: Tak, já začnu. Jak jsem zmínil, až někdy na univerzitě jsem si uvědomil, že sousedé se jmény jako Zeman a Malý a Havlíček byli ve skutečnosti Češi, to jsem si neuvědomoval. Mělo to určitě vliv na komunitu, malou farmářskou komunitu, kde jsem vyrůstal.

Neřekl bych, že mě to až tak moc ovlivnilo, kromě toho, že jsem byl trochu mimo tuto tradici, protože jsem z ní nepocházel, ale jakmile jsem se přestěhoval do Evropy, pochopil jsem, odkud přišla.

JU: K vaší otázce na tu první část ohledně sovětského vzoru, ve stručnosti z časových důvodů, už jsem to tady naznačoval. Ano, stoprocentně, kolektivizace v Československu se děla podle sovětského vzoru.

GAK: I thank Messrs. Hájíček and Urban for helping me to begin this discussion. Now we'd like to open the discussion up to members of the audience.

Ms Vránová: My name is Jaroslava Vránová. I would like to ask you the first question, if you grew up in Wisconsin and were surrounded by Czech families, Havlíček, Zeman, how did it influence you?

This is one question, and second question, to Mr. Urban, if collectivization in Czechoslovakia was carried out according to the Soviet model, was collectivization in the Soviet Union carried out according to the Israeli model, according to kibbutzim? Or, is there a connection between kibbutz and kolchoz? They are one in the same, no? Thank you.

GAK: So, I will begin, as I mentioned, not until sometime when I was at university did I realize that the neighbors who had names like Malý and Zeman and Havlík, we said, were in fact Czechs, I didn't realize that. There was certainly an effect on the community, a small farming community which I grew up in.

I wouldn't say it affected me so much, except that I was a little bit outside of it, because I was not from that tradition, but I realized once I moved to Europe, where it came from.

JU: As for your question, the first part concerning the Soviet model, briefly due to time concerns, I've already mentioned it, yes, collectivization in Czechoslovakia was carried out 100% according to the Soviet model.

Na tu druhou část ohledně kibuců, je třeba zdůraznit, že nesmíme směřovat dva naprosto rozdílné fenomény. A to tedy kibuc jako družstevní projekt v pravém slova smyslu, který jaksi plní ty pilíře, zásady družstevnictví, tedy: dobrovolnost, v první řadě, samosprávu, v druhé řadě, podíly, vyjadřující míru zainteresovanosti těch členů, v třetí řadě. Tohle všechno, když srovnáme s JZD, nebo v sovětském prostředí s kolchozem, bylo pouze vydáváno za družstevnictví.

V Československu komunistická strana velice obratně a chytře se snažila navázat, dá se říct, nebo znásilnit tu tradici dobrovolného, toho pravého družstevnictví, která tady byla už od Rakouska-Uherska a z první republiky. I z toho důvodu ten kolektivizační projekt, který v Československu dostal název, tu zkratku JZD, obsahoval tedy to družstvo. Nicméně znova zdůrazňuju, kolektivizace podle sovětského vzoru a družstevnictví, jehož jedním reprezentantem je izraelský kibuc, nelze směřovat.

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.: Děkuji, Majerová. Já bych to jenom maličko doplnila, proč „Jednotné zemědělské družstvo“, protože v každé vsi byla řada družstev, pastvinářské, rybníkářské a tak dále, a když právě nastala ta akce kolektivizace, tak byla všechna tato družstva sjednocena do jednoho družstva, proto se to nazvalo „Jednotné“ zemědělské družstvo, a členové mohli do 14 dnů dát písemnou žádost o vystoupení, pokud to neudělali,

As for the second part, about kibbutzim, it is necessary to stress that we must not confuse two totally different phenomena. That is, the kibbutz as a cooperative project in the true sense of the word, fulfilling the pillars, principles of cooperativism, i.e.: voluntariness, first; autonomy, second; and shares expressing the economic participation of its members, third. All of this, when compared to the agricultural cooperatives or in the Soviet environment with the kolkhoz, that was only paraded as cooperativism.

In Czechoslovakia, the Communist Party very skillfully and cleverly tried to link to, so to speak, or exploit the tradition of voluntary, real cooperativism that had existed here since Austria-Hungary and the First Republic. And for that reason, the collectivization project in Czechoslovakia was named “United Agricultural Cooperative”, which contained the word cooperative. However, I stress again, that collectivization according to the Soviet model and cooperativism as represented by the Israeli kibbutz must not be confused.

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.: Thank you, my name is Majerová. I would just add a little as to why the term “United Agricultural Cooperative”. In each village there were a number of cooperatives, pasture, fish pond cooperatives, etc. and when collectivization started, all of those cooperatives were united into a single cooperative, so that is why it was called a “united” agricultural cooperative, and members could file a written request to leave within 14 days, if they did not, they

tak zůstávali členy toho družstva.

Ale já jsem se výzkumně zabývala kolektivizací, jsem z České zemědělské univerzity, a mám takový dotaz. Když jste pracovali s těmi prameny. Není mi tam jasné... je mi jasné, kdy se objevil termín „kulak“. Ale není mi úplně jasné, jak ten termín „kulak“, to totiž v překladu z ruštiny znamená „pěst“, a já jsem dělala analýzu dobového tisku z 50. let právě na téma kolektivizace, až do roku 53 se objevují pouze výrazy „venkovský boháč“, „vesnický boháč“, pak se ten slovník velice zostřeje, jaksi až do nadávek, jako „výhonky zelené internacionály“, „zločinci“, „vrazi“ a podobně, a domnívám se, a to bych se chtěla zeptat, jak jste při studiu pramenů, jestli jste na to narazili, já se domnívám, že poté, co odjela delegace asi pěti nebo šesti set komunistů do Sovětského svazu studovat metody kolektivizace, tak se objevuje řada rusismů v těch tiskovinách speciálně, kromě jiného „kulak“.

A mně to totiž, já jsem nenašla nikde, proč zrovna toto slovo „kulak“, které v překladu znamená „pěst“, se začalo používat pro venkovského boháče.

JU: Tak kořeny používání tohoto termínu, tohoto výrazu na ruském venkově lze hledat v 19. století. Kolegové zabývající se novověkem by ho hledali možná už v 18., a pak jej na začátku 20. století začala institucionalizovat Stolypinova agrární reforma. Byl to výraz pro podnikavce, víte, že ruský venkov byl organizován v občinách, a ti, kteří investovali a nějak podnikali, nějak se

remained members of the cooperative.

Anyway, I did research on collectivization, I'm from the Czech University of Life Sciences, and I have a question. When you were working with sources... It's not clear... It's clear to me when the term "kulak" came into being, but it's not completely clear to me how the term "kulak", which in Russian means "fist", and I did an analysis of the 1950s press precisely on the topic of collectivization, and up to 1953 there are only the terms "village rich" and "countryside rich", then the vocabulary escalates, even to insults, such as "sprouts of the green international", "criminals", "murderers" and such, and I believe that, and that's my question, when you were studying the sources, whether you encountered it, and I believe, that after a delegation of five or six hundred communists left for the Soviet Union to study methods of collectivization, a number of Russisms occur in the official press, among others "kulak"

And I didn't find anywhere why this word "kulak", which can be translated as "fist", started to be used for the village rich.

JU: The roots of using this term in the Russian countryside can be sought in the 19th century. Colleagues studying the modern era would probably look for it already in the 18th, and then in the beginning of the 20th century it started to be institutionalized by Stolypin's agrarian reform. This was an expression for entrepreneurs. You know the Russian village had been organized in obshchinas,

vyjímal z občin, tak byli nazýváni kulaky, s trochou pejorativnosti toho náboje.

Naopak Stolypin v roce tuším 1905 z kulaků udělal označení těch nejprogresivnějších, což dá se říct i odpovídalo i v tom předešlém kontextu, nejprogresivnějších rolníků, kteří své přebytky investovali do expanze a modernizace svého zemědělského podnikání.

První pokusy zavádět velkovýrobu do ruského a záhy už sovětského zemědělství na přelomu 10. a 20. let, v průběhu těch 20. let se setkávaly, ještě v podmínkách dá se říct ještě dozrívající občanské války v etablujícím se sovětském Rusku, s odporem, stejně jako jsem tady zmiňoval ta léta 49–50 u nás.

Potom víte, v předvečer 30. let, že tedy Stalin prosadil kolektivizaci v tom stylu přes mrtvolu, jak už jsem to tady jednou zmiňoval, a ten pojem kulak opět jaksi dostal nový náboj a dostal náboj toho třídního nepřítele, toho vesnického kapitalisty, kterého je třeba vyhubit, o kterém je třeba uměle rozdmýchávat tu, jak se tehdy používalo, třídní nenávisť.

Když přeskočím teď o dvacet let dopředu po časové přímce a přenesu se do Československa, tak o tomhle pojmu se jednalo už v ten vzpomínaný podzim 1948 a soudruzi se shodli na tom, že právě ten náboj toho tajemna, cizáctví, v tom termínu kulak, o kterém, nedělám si moc iluze, že mnoho lidí ani neznalo, ten doslovný ekvivalent té pěsti, tak zkrátka byl něčím cizím. Něčím, co ve spojení s

and those who invested and had a business, somehow excluded themselves from the obshchinas, were called kulaks, with a somewhat pejorative meaning.

In contrast, Stolypin, I think in 1905, made “kulak” the designation of the most progressive farmers, which we can say corresponded to the previous context, the most progressive ones who invested their surpluses into expansion and modernization of their agricultural enterprises.

The first attempts to introduce mass production to the Russian and soon Soviet agriculture at the turn of the 1910s and ‘20s, in those 20 years, in the conditions of fading civil war in the forming Soviet Russia were met with resistance, the same as I mentioned for the years 1949–1950 here.

Then, you know, on the eve of the 1930s, Stalin enforced collectivization at all costs, and, as I already mentioned, the expression kulak again received another meaning of the class enemy, the village capitalist that needs to be exterminated, against which class hatred, as it was called then, must be artificially stirred.

When I now jump 20 years ahead to Czechoslovakia, this term was discussed already in that previously mentioned autumn of 1948 and the comrades agreed that the spell of mystery, foreignness, in the term kulak, and I don't think that many people knew its literal equivalent of “fist”, was somehow something alien. Something which, in connection with the Czech equivalent “village rich” should stir angst,

tím českým ekvivalentem vesnický boháč, mělo vzbuzovat zášť, představu, že jde o družstevníka, který má nahromaděno hodně peněz a má narušit ten obraz té vesnice, aniž by ho chtěl nějak idealizovat, kdy se drobní rolníci neobejdou bez pomoci tady těch středních a velkých zemědělců, a střední a velcí zemědělci se zase neobejdou bez sezónní výpomoci těch drobných rolníků či bezzemků. Přirozená integrace, symbióza, soužití. Tak právě z tohoto hlediska, aspoň já to tak nazírám, byly použity tyhle termíny.

Pavel Kříž: Já když jsem tu knihu četl, bohužel jsem neměl čas to číst slovo od slova, tak mě trochu chybělo, že většina těch příkladů, drastických, ta zatčení, zavření, odsouzení atd. ale že většinou z těch kronik, případně z těch archivů tak do jaký míry jste mohl načerpat nebo načerpal od přímých pamětníků toho zabavování, vyvlastňování, odsunování atd. protože většina těch věcí, který tam jsou konfliktní, tak to byly osobní záležitosti, které na těch vesnicích taky byly, zášť, závist strašná...

Ale jinak takový ty drastický věci, který se na vesnicích odehrávaly, já mám chalupu na vesnici kde žiju už třicet let, když já jsem slyšel, to co tam se dělo, jsou to jižní Čechy taky, co se tam dělo a co ty lidi tam prožívali, a jakým způsobem se to dělalo, tak tohleto jsem tam, buď jsem to nepostřehl. anebo to tam nebylo. Já jsem chtěl vědět, jestli jste měl možnost tohle od těch lidí přímo slyšet, jaká to byla drastárna, a jestli jste to tam dal, nebo

the idea that it is a cooperativist with lots of money hoarded, and should disturb the image of the village, and I don't want to idealize it, where small peasants cannot fare without the help of these medium and large farmers, and the medium and large farmers cannot fare without the seasonal help of the small peasants or landless individuals. Natural integration, symbiosis, coexistence. So this was the perspective from which these terms were used, at least in my view.

Pavel Kříž: When I read the book, unfortunately I didn't have the time to read it word for word, I somehow missed that most of the examples, the drastic ones, the arrests, imprisonments, condemnations, etc. but mostly from the chronicles or archives to what degree you could draw from or drew from the direct witnesses of the confiscations, expropriation, expulsion and so on, because most of the things that were conflicting were personal matters, which were also there in the villages, angst, terrible envy...

But otherwise all those drastic things that took place in the villages, I have a cottage in a village where I've been living for 30 years, and when I heard what had happened there, it's also in South Bohemia, what happened there and what the people went through, and in what ways it was done, then I either did not perceive that, or it wasn't there. I wanted to know, if you could hear directly from those people how drastic it was, and

spíš nedal.

JH: Tam vystupují asi dvě nebo tři vesnice, který jsem si vymyslel, jsou to fiktivní vesnice, ale z těch všech kronikových zápisů a z těch osudů a historií které z těch kronik se čerpají spíš pod čarou, protože ty kroniky jsou celkem strohé zápisy, „dne toho a toho byl vystěhován sedlák z toho a toho čísla popisného,“ tak já jsem vlastně ze všech těch příběhů, které jsem našel v těch kronikách se snažil sestavit takový typický obrázek, typickou historii.

A pak další věc, která byla zajímavá na těch kronikách bylo, to řeknu ještě jen tak mimo, do jaké míry se kronikář snažil zachytit ty věci tak nějak věrohodně a ne poplatně tomu režimu a tomu tlaku, který na něj byl vyvíjen, takže v tom archivu můžete najít kroniky, které jsou psány poměrně liberálně na tu dobu, pak tam najdete kroniky, které jsou psané vyloženě tím dobovým jazykem, a pak tam najdete i kroniky, kde jsou cenzurní zásahy, což je hodně zajímavé.

Takže já jsem z těch příběhů sestavil, snažil jsem se vytvořit takový modelový příklad. To, co znám z osobních vyprávění, tak tam z toho byly použity ne snad přímo konkrétní příběhy, ale myslím, že ten mechanismus je z té knihy patrný.

Jak jste zmínil, hrály tam hodně roli ty osobní vztahy, jednak mezi těmi lidmi na té vsi, a jednak co je zajímavé zmínit, a samozřejmě že ten tlak, jak už tady zmínil pan Urban, tehdy byl z nejvyšších míst a šel směrem dolů, ale velkou roli, což mě až překvapilo, tam hráli ti místní, okresní

whether you put it there or not.

JH: In the book there are two or three villages I made up, these are fictional villages, but created from all of those chronicle records – and the fates and histories from those chronicles must be read rather between the lines, because the chronicles are pretty simple records, “On day such and such, the farmer from house number so and so was expelled...” So I tried, in fact, from all those stories I read in those chronicles to build a typical picture, a typical history.

Another interesting thing about the chronicles was – and I’ll say this just as an aside – was the degree to which the chroniclers tried to record those things in a faithful way, and not conforming to the regime and the pressure exerted on them. So in the archives you can find chronicles written relatively liberally for the time, chronicles written in the contemporary language, as well as chronicles with censorship interventions, which is very interesting.

So I tried to compose a model example of those stories. From what I knew from personal conversations; I perhaps did not use specific stories, but I think the mechanism is apparent from the book.

As you mentioned, local personal relations played a big role there, among the people in the villages, and it is also interesting to mention that the pressure, which Mr. Urban mentioned already and it was from the highest places and went downward, but a big role, which surprised me, was

úředníci, ty okresní zemědělské správy, ty kárné komise při těch zemědělských správách, a tam opravdu se dostaneme až na úroveň té obce, případně toho okolí, takže souhlasím s váma, že tam velkou roli hrály tady ty místní averze, místní závisti a příběhy, které tam byly mezi těmi lidmi.

Takže můj příběh je sestaven z mnoha příběhů, jeden „modelový“. Snažil jsem se tam dostat trochu atmosféru, protože nejsem samozřejmě pamětník, nezažil jsem to, tak myslím, že ty některé citované zápisy v těch kronikách bylo mým cílem dostat tam trochu i tím jazykem a stylem, kterým jsou ty zápisy psané, tu atmosféru té doby a toho venkova.

GAK: Pan Urban by také rád reagoval.

JU: Já bych v krátkosti si dovilil reagovat, pane Kříž, ve vší stručnosti, opravdu musím doporučit tu knihu, udělat si na ni čas, číst pozorně, protože já, už je to tedy šest sedm let, co jsem Selský baroko zhltul, ale kolega Hájiček si může dovolit to, co ne historik jako já ve své práci, a to je mistrně naznačovat a vykreslovat tyhle nuance té každodenní činnosti toho venkova v dialogích. A to on dělá úplně bravurně. A stejně tak tím stylem se tam dotýká všech těch nepravostí, které ta kolektivizace s sebou nesla. Tolik k tomu, co jsem chtěl v dobrém vám doporučit.

A co se týče tady načnutého tématu, že z centra začaly direktivy, ale nějak se promítaly až v úrovni těch okresů a

played by the local, district officers, district agricultural administrations, disciplinary committees of the agricultural offices, and thus you really get to the level of the village or its surroundings, so I agree with you that local animosities played a big role, the local envies and stories that were there among the people.

So, my story is composed of many stories, it's a single "model" story. I tried to get a little bit of the atmosphere there because, of course, I'm not a witness, I didn't experience it, so in some of those chronicle records that I quoted my point was to communicate the language and the style used in the records, the atmosphere of that period and of the countryside.

GAK: Mr. Urban would like to comment as well.

JU: I would like to respond briefly to Mr. Kříž. I really do recommend that you read the book, take your time and read carefully, because, well, it's been 6 or 7 years since I digested Selský baroko, but Mr. Hájiček can get away with what a historian such as myself cannot in my work, which is to masterfully suggest and draw out these nuances of everyday activity of the countryside in dialogues. And he does that with absolute brilliance. In this same style he uncovers all of the injustices caused by collectivization. So that is just my personal recommendation for you.

In terms of the topic we opened, that the directives were initiated at the centre but were somehow reflected on the levels of

hlavně vesnic a těch sousedských vztahů. Ze své zkušenosti bych mohl povídat o případech, kdy se sešly v obci na místech předsedy stranické organizace, předsedy místního národního výboru, agronoma, nebo zemědělského tajemníka a podobně, lidé, kterým byla ta ústřední direktiva úplně volná. Nicméně měli zdravý úsudek a uvědomovali si, že soukromému hospodaření pšenka nepokvete, a hnedka v roce 1949, a není to jen jeden případ, se kterým jsem se setkal, to JZD založili, aby udělali tedy zadost těm okresním úředníkům, těm aktivním kolektivizátorům, a v podstatě drželi papírově fiktivní JZD, požívali výhody toho přednostního přidělu osiv a hnojiv a dál hospodařili tak, jak byli zvyklí. Nicméně jak určitě všichni tušíte, že dřív nebo později i téhleté cestě bylo učiněno zadost, nicméně stojí za zmínku.

A stojí za zmínku i druhý extrém, kdy se ze sousedů, kteří si na podzim chodili vypomáhat vybírat brambory a očesávat jabloně stali ti „třídní nepřátelé“, ty mezilidské vztahy zatlačili úplně do pozadí ve prospěch té ideologie a uměle přiživovaného násilí nebo nenávisti.

JH: Můžu ještě k tomu, možná co myslel pan Kříž přesně, já jsem taky zaznamenal, že samozřejmě se to lišilo podle oblastí, byly asi preferovaný z hlediska té moci oblasti, třeba Morava nebo velké obce, kde byli opravdu velcí vlastníci půdy, ale já jsem třeba našel kroniku jedné obce, kde JZD vzniklo v roce 1959, až jakoby

districts and mainly villages and in neighborly relations, from my experience, I could talk about cases where in certain villages the posts of the chairman of the party organization, chairman of the municipal national committee, agronomist, or agricultural secretary, etc. were taken by people who did not care for the central directive at all. Nevertheless, they had healthy judgment and realized that private farming would not be sustainable, and immediately so in 1949. I actually encountered this in a number of cases. They founded their United Agricultural Cooperative to satisfy the district officers, those active collectivizers, and they essentially maintained a fictitious cooperative on paper, enjoyed the benefits of priority allocations of seeds and fertilizers, and continued farming as they were used to. However, as you must certainly suspect, sooner or later this loophole had to be closed, but it is worth mentioning.

And the other extreme also noteworthy, is when neighbors who used to help each other in the autumn in picking potatoes and apples became those “class enemies”. Personal relations were pushed completely aside to benefit the ideology while violence and hatred were artificially stirred up.

JH: And, if I may, what Mr Kříž perhaps meant specifically, I also noticed that there were of course local differences. The powers-that-be were probably most focused on areas where there were really large landowners, such as Moravia or large villages. For example, I found a chronicle of a village where a farming

tam nebyli velcí vlastníci, a ti lidé to tam založili aby tak nějak, protože všude jinde ta JZD byla, nějaký velký tlak tam nebyl, ale nakonec to JZD založili až v roce 1959. Nějak jakoby ve stínu těch všech historických dějů.

Takže nebyly všechny oblasti stejné, a jsou samozřejmě venkovské oblasti, kde třeba tady ten proces proběhl tak nějak ze setrvačnosti, jestli to lze takto říct.

JU: Určitě, ta pozornost byla koncentrovaná na ty hlavní produkční oblasti tehdejšího Československa, Polabí, Haná, jižní Morava a podobně, tak byla samozřejmě daleko intenzivnější, než na nějaké zapomenuté nebo odstrčené vsi či osadě, nicméně to vědomí, které se neustále ve funkcionářích a obyvatelích a zemědělcích snažila ta kolektivizační politika vzbudit, že jiná cesta než založení JZD není, tak se zavrtávalo do těch hlav, a pakliže to nešlo cestou tak, jak jsem ji popsal v té své knize, jaksi zastrašením okolí formou exemplárního potrestání toho nejrespektovanějšího sedláka ve vesnici, tak to šlo cestou ekonomického ubití, kdy už potom vzdorování tomu založení JZD bylo dá se říct nad rámec lidských možností, protože ta diferenciacní politika byla tak přísná, ať už cestou daňových úlev, povinně předepisovaných povinných dávek, nároků na šatenky, a další věci ze zásobovací politiky, tak bylo velice těžké tomu vzdorovat.

cooperative was founded as late as in 1959, as there were no large landowners, and the people there founded it because the cooperatives were everywhere else already; there was no big pressure there, but they finally founded the cooperative as late as in '59 – somehow in the shadow of all those historical events.

So not all areas were the same, and there are of course areas in the countryside where the process happened somehow from inertia, if I can say so.

JU: Certainly, the attention was focused on the main production areas of then-Czechoslovakia – the Elbe Basin, Haná, South Moravia and such. So it was much more intense there than in some forgotten or outlying village or hamlet. Nevertheless, that collectivization policy constantly tried to convince functionaries, citizens and farmers that there was no other way than to form a cooperative. This was deeply ingrained in their heads, and if it could not be accomplished as I described in my book, by intimidating an area by setting examples through punishment of the most respected farmer in the village, then it could be done by beating them down economically so that resisting the establishment of the cooperative was beyond human power. The differentiating policy was so strict in terms of tax concessions, mandatorily prescribed deliveries, rights for clothing coupons, and other things from the supply policy that it was very hard to resist.

Účastník: Já mám knihu právě rozečtenou, a je velice zajímavá, hodně mě baví. Možná pro pana Urbana, kniha zmiňuje, že přinejmenším někteří farmáři, kteří odporovali kolektivizaci, byli oběšeni, další byli ve vězení, máme nějaké konkrétní údaje o tom, kolik lidí bylo zabito, kolik šlo do vězení, v důsledku kolektivizace?

JU: Děkuji za tuto otázku. Bohužel ne, nemáme žádný údaj o tom, kolik lidí bylo odsouzeno, naštěstí ne zabito, na československém venkově, ale je téměř pravidlem, že můžeme říci, že v téměř každé vesnici na československém venkově byl někdo obětí kolektivizace, někdo, kdo byl nejen odsouzen, ale i jaksi perzekuován s cílem kolektivizovat vesnici.

Majerová: A kolik bylo „černých baronů“, víte?

JU: To nevíme, možná já to nevím, ale...

Majerová: Šest lidí bylo popraveno v těch procesech na Plzeňsku...

JU: Jistě, no, akorát že jaksi, Stanislav Broj a další, kteří byli zařazeni do těch politických monstrprocesů, nebyli přímými oběťmi kolektivizace. Alespoň já to tak nevnímám. Já bych za oběti kolektivizace označil spíše hospodáře, kteří místo toho, aby zradili rodovou tradici a dali všanc svůj majetek podniku Jednotného zemědělského družstva, podpálili stavení a šli se do nejbližšího lesa pověsit. Takové případy považuji

Participant: I'm reading the book right now and it's very interesting, very enjoyable. Perhaps for Mr. Urban, in the book it mentions that at least some of the farmers who resisted collectivization were hanged, others were imprisoned. Do we have any actual figures about how many people were killed, how many people were sent to prison, as a result of the collectivization?

JU: Thank you for this question, unfortunately not, we have no figures about the number of people sentenced but, fortunately, not actually killed in Czechoslovak countryside. But there is almost a rule that we can say almost each village in the Czechoslovak countryside has its own victim of collectivization, somebody who was not only sentenced, but persecuted somehow in the aim to collectivize that village.

Ms Majerová: And how many people were in auxiliary technical battalions, do you know?

JU: We don't, perhaps I don't, but...

Ms Majerová: Six people were executed in the processes in the Pilsen region...

JU: Of course, well, although Stanislav Broj and the others who were included in political monster-trials, they were not direct victims of collectivization. At least I do not perceive them as such. I would rather call victims of collectivization the farmers who instead of betraying their families' traditions and giving away their property to the enterprise of a United Agricultural Cooperative, set fire to the farmstead and went to the forest to hang

opravdu za oběti kolektivizace a těžko je vyčíslíme po celém Československu.

Majerová: No, to asi ne, ale co vím zase z těch pramenů, co jsem studovala, tak ony ty procesy se dělaly tak, aby byly atraktivní, takže velmi často, a já jsem dělala desítky rozhovorů s těmi perzekuovanými, naneštěstí nejsem tak pilná jako kolega, který už to vydal, já to mám pořád v rukopise, ale právě oni to, co vypovídali, že byli velmi dlouho ve vězení, a pořád nebyli obviněni, protože se čekalo, až se zkonstruuje nějaký šikovný proces, kam oni by se hodili, což jsem tam měla taky. Těžko říct, jestli je spojovat s tou kolektivizací nebo ne, oni to spíš byli nepohodlní lidé z těch vesnic, a dalo se jim přiřít to či ono, a taky účelově se podle toho obviňovali, a někdy se třeba je podařilo zlomit, že se k tomu přiznávali, někteří to nepřežili atd., je to pro historika je hrozně složitý to odlišit, jestli byl oběť přesně toho anebo kombinace těch věcí, které se tam udály.

JU: S tím samozřejmě nelze, než souhlasit, v krátkosti, určitě, jaksi oběti na životech byly, ale z mého pohledu byly spíš formou osobních tragédií prožitku těch vystavených tomu tlaku, než že by v rámci perzekuování těch místních autorit byli ti hospodáři opravdu popravováni, tak jak se dělo v tom sovětském vzoru. Nicméně kromě Stanislava Broje a několika dalších agrárnických autorit, přestože po roce 1945 už agrárníky být

themselves. I consider such cases to be the true victims of collectivization, and it is difficult to enumerate them for all of Czechoslovakia.

Ms Majerová: We probably won't, but from the sources I studied these trials were so very often conceived as big propaganda campaigns, and I have had dozens of conversations with those persecuted. Unfortunately, I'm not so diligent as Mr Urban here, who has already published it, I still have it only in manuscript... But anyway, what they told me was that they were in prison for a long time and still not indicted, because they were waiting until some clever legal process could be constructed for them to fit into. It's hard to say whether to connect it with collectivization or not. These were rather unsuitable people from those villages, and they could be accused of anything, and they were also indicted for that purpose. Sometimes they did manage to break them so that they confessed, some didn't survive, and so forth. It is very difficult for a historian to discern whether a person was a victim of exactly that, or a combination of those things that happened there.

JU: I can of course only agree with this, and briefly, certainly there were victims killed. But, from the way I see it, these were rather personal tragedies of the experiences of those subjected to the pressure, rather than farmers being executed by local authorities, as happened in the Soviet model. Nevertheless, in addition to Stanislav Broj and several other Agrarian Party authorities (although they could no longer be Agrarians after

nemohli, několik obětí zdokumentováno máme.

Mám na mysli třeba případ z Novopacka, kde Vladimír Cerman byl ve 22 letech popravený za to, a támhle kolega vlastně se dotýkal toho tématu odporu nebo odboje proti prosazování té komunistické moci na venkově, tento mladík vzal vojenskou pušku a vystřelil do schůze, kde schůzovali místní soudruzi, projednávali založení JZD.

Mimochodem, nevím, čistě z technického hlediska, jestli tady někdo holduje střelným zbraním, ale na Novopacku v prosinci 1951, kdy se to událo, už jaksi téměř pravidelně padala mlha na 150 metrů, zasáhnout v místnosti prvního patra žárovku to byl opravdu majstrštyk střelecký, nicméně vyšetřovatelé Státní bezpečnosti se samozřejmě takhle ne bavili, v tomhle kontextu, a přestože bylo jaksi dokázáno, nejen balistickým rozbořem, ale prostě vůbec samotným úhlem, že ani kdyby chtěl, tak nemohl nikoho zasáhnout v té místnosti, díky tomu úhlu, tak byl v podstatě začleněn do státní bezpečnostní akce, provokace, za použití tajného agenta, z něj byl udělán špión, a ve 22 letech za takovýhle klukovský čin, který měl za cíl zastrašit ty kolektivizátory, skončil na pankrácké šibenici.

GAK: Rád bych poděkoval Americkému centru za to, že nás tu hostilo, byla to pro nás všechny skvělá příležitost, rád bych také poděkoval vám, byli jste skvělé

1945), we do have several victims documented.

I mean for example a case from the Nová Paka area, where Vladimír Cerman, 22 years old, was executed for – and actually our colleague over there was addressing the topic of resistance against the imposition of communist power in the countryside – this young man took a military rifle and shot into a meeting of local comrades discussing the founding of a United Agricultural Cooperative.

By the way, I don't know, from a purely technical perspective, if anyone here is a firearms enthusiast, but near Nová Paka in December 1951 when this happened, there was usually fog, with visibility of 150 meters, and to hit a lightbulb in a first floor room, this was quite a feat of marksmanship. However, the investigators of the State Security of course did not discuss it in this context, and it was proven, not only by ballistic analysis, but by the very angle itself that, even if he had wanted to, he could not have hit anyone in the room, due to that angle. He nevertheless was essentially included into a State Security investigation and through provocation using a secret agent of the security apparatus, he was made out to be a spy. At 22 years of age, for such a boyish act intended to intimidate the collectivizers, he was hanged at the Pankrác Prison gallows.

GAK: I would like to thank once again the American Center for having us, this was a very excellent opportunity for all of us. I'd like to thank you. You've been an excellent

publikum a ještě si s vámi budeme dál povídat zatímco tu budeme, a samozřejmě chci poděkovat členům panelu za to, že tu s námi dnes byli, velice děkuji.

audience, and we are going to be chatting with you some more while we're here, and of course I want to thank the members of the panel for joining us here today. So, thank you very much.